

<https://znaj.ua/society/torgivlya-ditmy-v-ukrayini-policiya-oprylyudnyla-ganebnu-statystyku>

2. Jahlis statistics: for pivroku in Ukraine naravali ponad 100 vipadkiv sex-ekspluatatsii - [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.5.ua/suspilstvo>

3. Social and pedagogical foundations for the rights of the people, the protests of the people and the experience of children: navch.-method. posib / Zag. ed. Kb Levchenko, L.G. Kovalchuk. - 2nd view., Add. i pererobl - TOV "Agency" Ukraine. - K.: 2016. - 368 p.

Копча Василь Васильович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави
і права ДВНЗ "Ужгородський
національний університет"

СУДОВА СИСТЕМА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: РЕФОРМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ В ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Словацька Республіка продемонструвала успішні реформи в правовій сфері. Судова Система Словацької Республіки, продовжуючи традиції конституційної юстиції першої Чехословацької Республіки, позначений низкою особливостей як у статусі, так і в практиці. У середині 1990-х років Судова Система цієї держави перетворилася в ефективний механізм захисту прав людини, яка могла протистояти тенденціям авторитарного розвитку. Дана тема зумовлена кількома чинниками і передовсім – процесом удосконалення конституційного правосуддя в Україні, а також потребою в розвитку вітчизняної судової практики щодо тлумачення і захисту прав людини.

Конституція Словацької Республіки, ухвалена 1 вересня 1992 року (ще до проголошення незалежності цієї держави), пройшла значну еволюцію. Впродовж майже трьох десятиліть до неї внесено 20 поправок [5]. На відміну від угорського аналога, статус Конституційного Суду Словацької Республіки значною мірою опирається на конституційні положення, які окреслюють його як «незалежний судовий орган із захисту конституційності».

- законами Конституції, конституційних законів та міжнародних договорів, які затверджені Національною радою Словацької Республіки та ратифіковані й оприлюднені у встановленому законодавством порядку;

- постановами Уряду, загальнообов'язковими правовими положеннями міністерств та інших центральних органів державного управління Конституції, конституційних законів, міжнародних договорів, які затверджені Національною радою Словацької Республіки та ратифіковані й оприлюднені у встановленому законодавством порядку;

Судова Система СР наділена й іншими повноваженнями, зокрема: 1) ухвалює рішення про відповідність міжнародних договорів, що укладаються, які вимагають затвердження Національної ради Словацької Республіки, Конституції чи конституційному закону; 2) ухвалює рішення про те, чи буде предмет референдуму, який оголошений на підставі клопотання громадян або резолюції Національної ради Словацької Республіки відповідно до ст. 95 (1) 1, відповідати Конституції чи конституційному закону; 3) вирішує конфлікти юрисдикції між центральними органами державної адміністрації, якщо законом не передбачено, що такі спори вирішуватиме інший державний орган; 4) ухвалює рішення про скарги фізичних чи юридичних осіб, якщо вони заперечують проти порушення їх основних прав чи свобод, прав людини та основних свобод, що впливають із міжнародного договору, ратифікованого Словацькою Республікою та оголошеного у встановленому законом порядку; якщо Конституційний Суд підтримає скаргу, він у своєму рішенні оголошує, що права чи свободи були порушені остаточним рішенням, заходом чи іншим втручанням та скасує таке рішення, захід чи інше втручання. Якщо порушення прав або свобод сталося через бездіяльність, Конституційний Суд може доручити особі, яка порушила ці права чи свободи, вжити заходів у цій справі. У той же час Конституційний Суд може повернути справу для подальшого провадження, заборонити продовження порушень основних прав і свобод чи прав людини та основних свобод, що виникають внаслідок міжнародного договору, ратифікованого Словацькою Республікою та оголошеного у порядку, передбаченому законом або зобов'язати того, хто порушив права чи свободи, відновити ситуацію, яка

мала місце до порушення; Конституційний суд може своїм рішенням про задоволення скарги надати особі, права якої були порушені, адекватне матеріальне задоволення; 5) ухвалює рішення про скарги органів територіального самоврядування на неконституційне чи неправомірне рішення чи інше неконституційне або незаконне втручання у питання територіального самоврядування, якщо інший суд не вирішить питання про його захист.

Окрім того, Конституційний Суд тлумачить Конституцію чи конституційний акт, ухвалює рішення щодо скарги на рішення, що підтверджує чи не підтверджує мандат члена Національної ради Словацької Республіки, ухвалює рішення про конституційність та законність виборів Президента Словацької Республіки, виборів до Національної ради Словацької Республіки, виборів до органів місцевого самоврядування та виборів до Європейського парламенту, а також:

про скарги на результат референдуму та скарги на результат всенародного голосування щодо звільнення Президента Словацької Республіки;

про відповідність рішення про припинення чи припинення діяльності політичної партії чи політичного руху конституційним та іншим законам;

про обвинувальний акт Національної ради Словацької Республіки проти Президента Словацької Республіки у разі навмисного порушення Конституції чи зради;

про рішення про оголошення надзвичайного стану чи надзвичайного стану та наступні рішення, прийняті відповідно до Конституції чи Конституційного акта.

щодо скарги на рішення Судової ради Словацької Республіки (статті 124 – 128 Конституції СР).

Наведене засвідчує, що Судова Система у цій державі здійснює захист конституційності в широкому змісті (власне Конституції та конституційних законів), а крім того – захист ієрархічної нормативної будови національного правопорядку та його взаємодію з міжнародним правом, а також забезпечує низку організаційних контрольних механізмів, пов'язаних з перевіркою функціонування демократичних інститутів. Такий значний обсяг повноважень Суду зумовлює його істотно високу роль у політичній і правовій системі.

Дотримуючись конституційних принципів поділу влади та рівності органів державної влади, Національна рада Словацької Республіки не може виступати заміном загальних судів у цивільних та кримінальних справах. Аналіз повноважень Національної ради та судів видно, що повноваження визначати обґрунтованість актів покладено виключно на суди і підпадає під умови, встановлені законом. Коли Національна рада ухвалює закон, згідно з яким деякі акти, прийняті до набрання чинності законом, визнаються недійсними, Національна рада бере на себе повноваження, що належать судам. Більше того, це також суперечить принципу правової держави, передбаченому статтею 1 Конституції, оскільки такий закон має ретроспективну дію. Відтак, Конституційний Суд встановив конфлікт між Законом № 370/1994 та статті 12.1, 13.2, 13.4, 20.1, 20.4 Конституції, а також невідповідність закону Статті 1 Протоколу 1 ЄСПЛ.

На думку Суду, право на приватне життя гарантується статтею 16 Конституції, а суть цього права полягає у тому, щоб запобігти державній владі, в тому числі місцевим органам влади, накладати на осіб обмеження, які не є абсолютно необхідними. Відповідно, заборона вживати алкогольні напої в межах міської округи, яка накладалася на осіб, які проживають чи перебувають на цьому місці, не була суворо необхідною. Крім того, можливість позбутися втручання органів державної влади, що впливає з права на приватне життя, певною мірою гарантується не лише за закритими дверима, але і в громадських місцях. Це право не дотримувалося муніципальною владою, яка наклала свою заборону на кожну людину без посилання на індивідуальну поведінку чи на будь-яку реальну участь у порушенні громадського спокою. Виходячи з цього, Конституційний Суд вирішив, що загальнообов'язкове правило, прийняте муніципальною владою Братислави-Карлової Все, не відповідає положенням Конституції.

Наведене дозволяє прийти до таких висновків.

- Обсяг повноважень Конституційного Суду Словацької Республіки охоплює захист конституційності в широкому обсязі (власне Конституції та конституційних законів), а крім того – ієрархічну нормативну будову національного правопорядку та його взаємодію з міжнародним правом, а також забезпечує

низку організаційних контрольних механізмів, пов'язаних з перевіркою функціонування демократичних інститутів (питання виборів, референдумів).

- Аргументація рішень Конституційного Суду цієї держави позначена впливом Європейського Суду з прав людини, а також конституційних судів інших держав – членів Європейського Союзу. Методика оцінки державного втручання до прав людини охоплює тест на пропорційність, який охоплював три кроки: перевірку легітимної мети; перевірку необхідності втручання; тест на пропорційність у його суворому (вужькому) сенсі, який включав і тест на можливість одночасного задоволення конфліктуючих цінностей, і «формулу зважування Роберта Алексі».

Список використаних джерел

1. Форма правління в державах Центральної Європи: теоретичні та порівняльно-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / С. О. Болдіжар; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2014. 20 с.
2. Переш І. Є. Інститут конституційного контролю в Чехословаччині, Чехії і Словаччині: історико-правове дослідження (1918 - 2000 рр.) : Автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / І. Є. Переш; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л., 2004. - 19 с. - укр. - рус.
3. Переш І. Є. Процедура розгляду Конституційним Судом Словацької Республіки скарг на незаконні дії органів державної влади та місцевого самоврядування / І. Є. Переш // Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. - 2002. - Вип. 16. - С. 378-381.
4. Туряниця В. В. Механізм забезпечення прав і свобод людини в Словацькій Республіці: теоретичні та історико-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. В. Туряниця; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2014. - 20 с. - укр.
5. Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky. <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>.
6. Zákon č. 314/2018 Z. z. Zákon o Ústavnóm súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2018-314>.
7. Ochrana ústavnosti a ústavy slovenskej republiky za rok 2017. Prehľad rozhodovacej a ďalšej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky za rok 2017. Košice máj 2018. https://www.ustavnysud.sk/documents/10182/991983/2_ochrana_FINAL.pdf/b1be9ab2-ac3a-4543-9caf-b3a2ccff3091.